

N:o 4.

Af herr **G. A. E. Kronlund**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående de unionella förhållandena.*

Vår unionshistoria har tyvärr företett en följd af stridigheter, missämja och bitterhet. De båda folken hafva aldrig lärt sig att till fullo förstå hvarandra. Å svenska sidan har alltför envist fasthållits vid rättigheter, som visserligen vid unionens ingående varit oomstridda, men som dock varit i grunden oförenliga med unionens natur af en frivillig förening mellan två själfständiga folk, hvaremot å norsk sida man alltid kunnat konstatera en retlig misstänksamhet, en ömtålig nationalitetskänsla, som så småningom drifvits upp till nationell chauvinism, samt till följd af den svenska passiviteten ständigt stegrade själfständighetskraf, som slutligen icke stått i öfverensstämmelse med unionens väsen.

Trots all den svaghet, som unionen mellan de båda folken innebar, måste den dock anses hafva för dessa folk, som af natur och öfriga förhållanden så att säga hänvisats att stå vid hvarandras sida, varit af en oskattbar betydelse.

Unionen gjorde folken genom den gemensamma konungamakten och utrikesledningen till en enhet utåt och var sålunda ägnad att erbjuda ett bättre värn för både Sverige och Norge, än hvarterdera folket i och för sig kunde prestera, på samma gång som unionen innebar en garanti för det fredliga samarbetet och den fredliga samfärdseln emellan folken samt uteslöt hvarje tanke på behovet att med hänsyn till försvaret vidtaga de anordningar, som eljest varit nödvändiga, därest båda folken varit fullt fristående från hvarandra.

Unionen, ingången genom fritt aftal mellan rikena, tillförsäkrade dessa sålunda ömsesidiga rättigheter och skyldigheter, som i och med

unionsupplösningen skulle upphöra, därest man från svensk sida utan vidare skänkte sitt godkännande åt det norska handlingssättet.

Att detta handlingssätt såväl praktiskt som rättsligt sedt är en våldshandling emot unionen och mot den därom mellan folken ingångna öfverenskommelsen, torde nog vara obestriddigt.

Äfven om vårt folk tämligen enhälligt anser, att ett återknyttande af det brutna föreningsbandet icke emot norrmännens vilja är önskvärdt, har man dock rätt och plikt mot sitt land att tillse, att vid unionens afveckling de fördelar, densamma för vårt land innebar, måtte i görligaste mån bevaras såsom garanti för en lugn och trygg utveckling på skandinaviska halfön.

Vid underhandlingarne om förutsättningarne för vårt samtycke till unionsupplösningen bör man enligt mitt förmenande från svensk sida betona nödvändigheten, att dessförinnan träffas slutliga öfverenskommelser bland annat i följande hänseenden.

De båda rikena hafva, såsom jag förut framhållit, genom unionen besparats nödvändigheten af försvarsanordningar vid gränsen sinsemellan, hvilka eljest mellan dem såsom två fristående folk torde hafva varit nödvändiga och som till äfventyrs kunnat hafva kraft betydande militära bördor. De af norrmännen anlagda gränsfästningar, som naturligtvis anlagts under förutsättning af unionens upplösning, torde tjäna såsom en illustration till detta påstående.

Båda folken böra vara angelägna om att genom en ömsesidig öfverenskommelse göra dylika försvarsanordningar öfverflödiga och tillika förekomma, att några åtgärder vidtagas å eller invid gränsen mellan rikena af sådan art, att åtgärderna kunna anses innebära ett hot mot grannen. I och med en dylik öfverenskommelse följer såsom ett korollarium, att de norska gränsfästningarne, den dubbla gördeln af befästningsverk vid värmländska gränsen, slopas, något som med hänsyn till norska folkets fredsförsäkringar säkerligen icke torde möta några invändningar från deras sida.

Det synes mig likaledes af stor vikt, att hvartdera riket tillförsäkras för sig och sina undersåtar fri och obehindrad samfärdsel med och öfver det andra riket.

Lika viktigt som det är för vårt land att säkerställa bland annat ett obehindradt begagnande af exportmöjligheterna öfver Narvik mot afgifter, som äro afsedda att särskildt drabba denna export och som kunna inverka hindrande eller hämmande på en dylik export, lika viktigt torde det vara för Norge att betrygga en framtida transitotrafik öfver Ofotenbanan och svenska gränsbanan till Finland.

Bland de största faror, som hota de små länderna och sålunda äfven de båda skandinaviska rikena, i synnerhet efter skilsmässan, är utländsk inblandning i eller förmynderskap öfver någotdera riket. En dylik inblandning eller förmynderskap öfver det ena riket utgör ett hot äfven mot det andra riket. Hvarje frivillig upplåtelse under en eller annan form af någon del af rikenas områden eller beviljandet åt ett främmande land utom Skandinavien af särskilda privilegier eller rättigheter i det ena eller andra landet, bör framför allt vara utesluten från de båda ländernas utrikespolitik och bör traktatmässigt förbjudas.

Vidare bör en utväg att på fredlig väg lösa framtida tvisteämnen mellan rikena utfinnas och anvisas, och i detta hänseende erbjuder sig en skiljedomstraktat såsom en synnerligen lämplig utväg.

Slutligen torde böra framhållas önskvärdheten af att svenska lapparnes på långvarig sedvanerätt byggda anspråk på renbetesrätt i Norge ordnas på ett för dem och deras existens betryggande sätt. Blifva norrbottenslapparne utestängda från de norska renbetesfjällen, något som länge varit ifrågasatt från norsk sida, är denna befolkning ohjälpligt dömd till undergång.

Det torde äfven med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke Norge är skyldigt gälda sin andel i utgifterna för diplomatin och konsulsstaten till den dag unionsupplösningen från svensk sida formaliter erkännes.

På grund af hvad jag här ofvan anfört och med anledning af kungl. propositionen angående de unionella förhållandena får jag härmed hemställa,

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kungl. Maj:t tillkännagifva, att Riksdagen för ett godkännande från Sveriges sida af unionens upplösning förutsätter, att här ofvan berörda förhållanden måtte varda genom bindande aftal mellan båda rikena ordnade.

Stockholm den 28 juni 1905.

G. Kronlund.
